

INNHold

Side

1.	FOLKETRYGDENS OMFANG (MEDLEMSKAP)	3
2.	YTELSER	4
3.	FINANSIERING	4
4.	ALDERSPENSJON	5
	4.1 Grunnpensjon og forsørgingstillegg	6
	4.2 Tilleggspensjon	7
	4.3 Særtilllegg	9
5.	YTELSER TIL ETTERLATTE	9
	5.1 Ytelser til gjenlevende ektefelle	9
	5.2 Barnpensjon	11
6.	STØNAD VED UFØRHET	11
7.	YTELSER UNDER YRKESRETTET ATTFØRING OG MEDISINSK REHABILITERING	14
	7.1 Ytelser under medisinsk rehabilitering	14
	7.2 Ytelser under yrkesrettet attføring	15
8.	MEDISINSK STØNAD VED SYKDOM	15
9.	KONTANTSTØNAD VED SYKDOM OG FØDSEL MV.	17
	9.1 Sykepenger	17
	9.2 Omsorgspenger, pleiepenger og opplæringspenger	17
	9.3 Kontantytelser ved fødsel og adopsjon	19
10.	DAGPENGER UNDER ARBEIDSLØSHET	20
11.	YTELSER VED YRKESKAD	22
12.	YTELSER TIL ENSLIG MOR ELLER FAR	22
13.	GRAVFERDSSTØNAD	23
14.	FORSKUTTERING AV UNDERHOLDSBIDRAG TIL BARN	23
15.	BARNETRYGD	24
16.	KONTANTSTØTTE FOR SMÅBARNFORELDRE	24
17.	BESKATNING AV TRYGDEYTELSER	25
18.	TRYGDEAVTALER MED ANDRE LAND	26
19.	SUPPLERENDE STØNAD FOR PERSONER MED KORT BOTID	26

Denne oversikten er kun ment for informasjonsformål og som en generell oversikt over norske trygderegler. Den er ikke en rettskilde. Det kan ikke utledes rettigheter fra informasjonen i oversikten. Alle krav på trygdeytelser må være hjemlet i de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter.

DET NORSKE TRYGDESYSTEMET

De viktigste generelle trygdeordningene i Norge er folketrygden, barnetrygden og kontantstøtten til småbarnsforeldre.

Stønad fra folketrygden ytes etter lov av 28. februar 1997.

Barnetrygd ytes etter lov av 8. mars 2002.

Kontantstøtte til småbarnsforeldre ytes etter lov av 26. juni 1998.

1. FOLKETRYGDENS OMFANG (MEDLEMSKAP)

Alle som er bosatt eller arbeider som arbeidstakere i Norge eller på faste eller flyttbare anlegg og innretninger på den norske kontinentalsokkelen er pliktige medlemmer i folketrygden. Det samme gjelder personer som oppholder seg på Svalbard, Jan Mayen og norske biland og som arbeider for norsk arbeidsgiver med virksomhet i disse områder og/eller som var medlemmer i folketrygden før oppholdet. Videre er visse kategorier norske statsborgere som arbeider i utlandet, pliktige medlemmer.

Statsborgere fra EØS-land som arbeider på norske skip, bortsett fra hotell- og restaurantbetjening på cruiseskip registrert i Norsk Internasjonalt Skipsregister, er pliktige medlemmer i Norge. Utenlandske statsborgere (ikke EØS) som ikke er bosatt i Norge eller annet nordisk land, og som er ansatt på et skip registrert i Norsk Ordinært Skipsregister i utenriksfart, er pliktige medlemmer bare med rett til stønad ved yrkesskade og gravferdshjelp. Samme personkategori ansatt på skip i Norsk Internasjonalt Skipsregister er ikke pliktige medlemmer i folketrygden for noen stønadsformer.

Unntatt fra pliktig medlemskap er en utenlandsk statsborger som er lønnet arbeidstaker hos fremmed stat eller mellomfolkelig organisasjon. Tilsvarende gjelder på nærmere vilkår personer med kortvarige arbeidsforhold i riket og personer som utelukkende har pensjon fra utlandet mv.

Under midlertidig opphold i utlandet, dvs. opphold som varer i inntil 12 måneder, er man fortsatt medlem i folketrygden. Dersom man kommer i inntektsgivende arbeid i utlandet, opphører imidlertid medlemskapet.

Personer som ikke er medlemmer etter bestemmelsene som er nevnt ovenfor, kan søke om frivillig medlemskap. Forutsetningen er at de oppholder seg i Norge eller oppholder seg utenfor Norge og har vært medlemmer minst tre av de siste fem kalenderår før søknadstidspunktet, og har nær tilknytning til det norske samfunnet.

2. YTELSER

Folketrygden gir rett til alders-, etterlatte- og uførepensjon, tidsbegrenset uførestønad, grunnstønad og hjelpestønad ved uførhet, attføringsytelser, stønad ved yrkesskade, stønad til enslige forsørgere, kontantstønad ved egen og barns og andre nære pårørendes sykdom, fødsel, adopsjon og arbeidsløshet, medisinsk stønad ved sykdom, skade, legemsfeil, svangerskap og nedkomst og ved avbrudd av svangerskap og gravferdsstønad.

Mange av folketrygdens ytelser fastsettes i forhold til et grunnbeløp (heretter kalt G). Dette reguleres av Stortinget en eller flere ganger om året overensstemmende med forandringer i det alminnelige inntektsnivået. Hovedreguleringen skjer 1. mai hvert år. Gjennomsnittlig G for 2008 var NOK 69 108 og G per 1. januar 2009 er NOK 70 256.

Satsene for de ytelser som er oppgitt i det følgende, er per 1. januar 2009.

3. FINANSIERING

Folketrygden finansieres ved medlemsavgifter fra arbeidstakere, selvstendig næringsdrivende og andre trygdede (trygdeavgift), arbeidsgiveravgift og tilskudd fra staten. Avgiftssatsene og tilskuddet fra staten fastsettes av Stortinget. Tallene som er oppgitt i dette avsnitt, gjelder for året 2009.

Følgende ytelser dekkes helt ut av statstilskuddet: Engangsstønad ved fødsel og adopsjon, stønad til bedring av funksjonsevnen i dagliglivet, grunnstønad, hjelpestønad, garantert tilleggspensjon til fødte/unge uføre, utdanningsstønad, stønad til barnetilsyn og overgangsstønad til etterlatte, enslige, skilte og separerte forsørgere, ytelser til

etterlatte familiepleiere, behovsprøvd gravferdsstønad samt bidragsforskudd som overstiger refusjon fra bidragspliktige.

Medlemsavgiften for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende beregnes på grunnlag av pensjonsgivende inntekt. Det betales ikke avgifter av pensjonsgivende inntekt under NOK 39 600. Trygdeavgiften skal ikke utgjøre mer enn 25% av den inntekten som overstiger dette beløpet.

Kontantstønad ved sykdom, fødsel, adopsjon og arbeidsløshet betraktes som pensjonsgivende inntekt. Det samme gjelder rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad.

Medlemsavgiften for arbeidstakere er 7,8% av den pensjonsgivende inntekten (brutto lønnsinntekt). For selvstendig næringsdrivende er avgiftssatsen 11% av den pensjonsgivende inntekten (netto næringsinntekt). For annen personinntekt (pensjoner mv.) er avgiftssatsen 3%.

Arbeidsgiveravgiften fastsettes i prosent av utbetalt lønn. Avgiften blir differensiert i henhold til i hvilken del av landet virksomheten er lokalisert. Det er regionale soner basert på geografiske og økonomiske forhold. Avgiftssatsen for disse sonene varierer fra 0,0% til 14,1%.

For 2008 var folketrygdens samlede utgifter ca. NOK 264 197 mill. Beløpet utgjør ca. 35,2% av de samlede utgifter på statsbudsjettet og ca. 10,2% av bruttonasjonalproduktet. Statstilskuddet til folketrygden var i 2008 ca. NOK 68 026 mill, eller ca. 25,8% av folketrygdens samlede utgifter.

Barnetrygden og kontantstøtten til småbarnsforeldre blir finansiert over statsbudsjettet.

4. ALDERSPENSJON

Pensjonsalderen er 67 år. Imidlertid kan en person som fortsetter å arbeide opptjene pensjonspoeng (se avsnitt 4.2) fram til fylte 70 år. For pensjonister mellom 69 og 70 år avkortes pensjonen med 40% av eventuell arbeidsinntekt over 2 G.

Alderspensjon består av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller sært tillegg og eventuelle forsørgingstillegg for ektefelle og barn. Forsørgingstilleggene er inntektsprøvde ytelser.

Minstepensjonen for en enslig pensjonist utgjør NOK 136 296 per år. For en gift pensjonist som får forsørgingstillegg for en ektefelle som er yngre enn 60 år, utgjør minstepensjonen NOK 171 420 per år og NOK 237 468 dersom den forsørgede ektefellen er over 60 år. For en minstepensjonist som er gift med en minstepensjonist, utgjør pensjonen NOK 125 748 per år for hver av ektefellene.

4.1 Grunnpensjon og forsørgingstillegg

Medlemmer i trygden har rett til grunnpensjon dersom medlemskapet omfatter ytelser etter pensjonskapitlene, og den samlede trygdetiden er minst tre år i tidsrommet fra fylte 16 år til og med det året vedkommende fyller 66 år. Vilkåret om å være medlem gjelder ikke for personer som har minst 20 års botid, eller som har rett til tilleggspensjon, jf. 4.2.

Grunnpensjonen fastsettes på grunnlag av trygdetiden, og er uavhengig av både tidligere inntekt og betalt avgift. Full grunnpensjon ytes til den som har minst 40 års trygdetid. Dersom trygdetiden er kortere, blir grunnpensjonen tilsvarende mindre. Personer som ikke er medlemmer i trygden, og som har mindre enn 20 års botid, får grunnpensjon etter en trygdetid som svarer til det antall år tilleggspensjonen ytes etter.

I utgangspunktet utgjør full grunnpensjon 100 prosent av G (NOK 70 256). Full grunnpensjon utgjør likevel 85% av G når pensjonistens ektefelle (evt. samboer som vedkommende tidligere har vært gift med, har felles barn med eller har levd sammen med i 12 av de siste 18 månedene) mottar pensjon eller har en årlig inntekt på mer enn 2 G (NOK 140 512). En pensjonist som forsørger ektefelle (evt. en samboer som vedkommende tidligere har vært gift med eller har barn med) som ikke selv er pensjonist, kan ha rett til et ektefelletillegg som utgjør 50% av pensjonistens grunnpensjon. Dersom pensjonistens samlede pensjons- og arbeidsinntekt overstiger fribeløpet på 3,3366 G (NOK 234 416) blir forsørgingstillegget redusert med 50% av den overskytende inntekten.

En alderspensjonist som forsørger barn under 18 år, kan ha rett til et barnetillegg på opptil 40% av G for hvert barn (NOK 28 102). Barnetillegget er inntektsprøvd på

tilsvarende måte som ektefelletillegget, men fribeløpet er forhøyet med 40% av G for hvert barn.

4.2 Tilleggspensjon

Tilleggspensjonssystemet ble innført i 1967. Siktemålet med tilleggspensjonen er til en viss grad å kunne opprettholde tilvent levestandard ved pensjonering.

Rett til tilleggspensjon har den som i minst tre år etter 1966 har hatt en årlig inntekt som overstiger det gjennomsnittlige grunnbeløpet for vedkommende år. Inntekt opptil 6 G (NOK 421 536) er fullt ut pensjonsgivende. Mellom 6 G og 12 G (NOK 843 072) er bare 1/3 av inntekten per år pensjonsgivende. Før 1992 var inntekt opptil 8 G fullt ut pensjonsgivende og inntekt mellom 8 G og 12 G pensjonsgivende med 1/3. Inntekt over 12 G er ikke pensjonsgivende.

Tilleggspensjonens størrelse er avhengig av pensjonspoeng og av antall år med opptjening av pensjonspoeng (poengår). For å oppnå full tilleggspensjon kreves det etter hovedregelen 40 poengår. Pensjonen reduseres forholdsmessig når pensjonisten har færre enn 40 poengår.

Pensjonspoeng blir beregnet for hvert kalenderår ved at pensjonsgivende inntekt opptil 6 G (før 1992 8 G) fratrukket G divideres med G. Eventuell overskytende inntekt opptil 12 G divideres med 3 G. Til sammen gir dette pensjonspoengtallet for vedkommende år.

Eksempel: Hvis den pensjonsgivende inntekten er på 6 ganger gjennomsnittlig G i 2008:

$$\frac{6 \times \text{NOK } 69\,108 - \text{NOK } 69\,108}{\text{NOK } 69\,108} = 5 \text{ pensjonspoeng}$$

Det høyeste poengtallet man kan få for et år er 7. Fra 1971 til 1991 var imidlertid det maksimale poengtallet 8,33.

Full årlig tilleggspensjon utgjør 42% (tilleggspensjonsprosenten) av det beløp som framkommer ved at G multipliseres med gjennomsnittet av de 20 høyeste poengtallene (sluttpoengtallet) som vedkommende har. Har vedkommende pensjonspoeng for færre

enn 20 år, benyttes gjennomsnittet av samtlige poeng tall. For poengår før 1992 er tilleggspensjonsprosenten 45.

Eksempel: Med et sluttpoeng tall på 7 vil tilleggspensjonen kunne utgjøre:

1) Med 40 års opptjening av pensjonspoeng:

$$\frac{\text{NOK } 70\ 256 \times 7 \times 45 \times 25}{100 \times 40} + \frac{\text{NOK } 70\ 256 \times 7 \times 42 \times 15}{100 \times 40} = \text{NOK } 215\ 774$$

2) Med 15 års opptjening av pensjonspoeng (før 1992):

$$\frac{\text{NOK } 70\ 256 \times 7 \times 45 \times 15}{100 \times 40} = \text{NOK } 82\ 990$$

Den høyeste tilleggspensjon som kan ytes, er på NOK 263 355.

Mange eldre har ikke hatt anledning til å opptjene full tilleggspensjon. Det er derfor fastsatt spesielle overgangsbestemmelser for personer født før 1937. Det er et vilkår at vedkommende har trygdetid for et visst antall år før 1967. Overgangsbestemmelsene om overkompensasjon gjelder bare for lønnsinntekt opptil 5 G for kalenderåret (NOK 351 280). En person som er født i et av årene 1898-1917 må bare ha 20 år med opptjening av pensjonspoeng for å oppnå full tilleggspensjon, forutsatt at vedkommende var i inntektsgivende arbeid frem til 70 år. En person som er født i et av årene 1918 -1936, oppnår full tilleggspensjon hvis vedkommende har pensjonspoeng for hvert år fra 1967 til og med det året vedkommende fyller 69 år. For inntekter mellom 5 og 12 G gjelder kravet om 40 poengår for å få full tilleggspensjon.

Personer som uten betaling har omsorg for barn under 7 år, funksjonshemmede, syke og eldre hjemme, godskrives opptil 3,00 pensjonspoeng per år. Det svarer til en arbeidsinntekt på NOK 281 024.

En gjenlevende ektefelle mv. (jf. avsnitt 5.1) går ved fylte 67 år over på alderspensjon, og får da rett til sin egenopptjente tilleggspensjon, eller 55% av summen av sin egen og den avdødes tilleggspensjon avhengig av hva som gir best resultat.

4.3 Særtilllegg

Pensjonister som ikke har, eller bare har en liten tilleggspensjon, har rett til et særtilllegg fra folketrygden. Fullt særtilllegg ytes til den som har minst 40 års trygdetid. Dersom trygdetiden er kortere, reduseres særtillegget forholdsmessig. Tilleggspensjonen går til fradrag i særtillegget.

For en pensjonist som er ugift eller har en ektefelle som ikke mottar pensjon, tilsvarer særtillegget 94% av G (NOK 66 036). Dersom pensjonisten forsørger ektefelle som er 60 år eller eldre, utgjør særtillegget 188% av G (NOK 132 084). For ektepar der begge er minstepensjonister, er særtillegget det samme som for enslige, dvs 94% av G for hver (NOK 66 036).

For en pensjonist som er gift med en pensjonist som har en tilleggspensjon som er høyere enn særtillegget etter ordinær sats, utgjør særtillegget 74% av G (NOK 51 984). Samlet tilleggspensjon og særtilllegg for ektefellene skal likevel ikke utgjøre mindre enn to ganger særtillegget etter ordinær sats, dvs 188% av G (NOK 132 084). Samme regler gjelder for samboere som tidligere har vært gift med hverandre eller har felles barn.

5. YTELSER TIL ETTERLATTE

5.1 Ytelser til gjenlevende ektefelle

Gjenlevende ektefelle (evt samboer som tidligere har vært gift eller har felles barn med avdøde) som er under 67 år, har rett til pensjonsytelser hvis vedkommende er medlem i trygden og den avdøde var medlem i trygden og arbeidsfør i minst tre år fram til dødsfallet. Den gjenlevende har også rett til ytelser dersom den avdøde i minst tre år fram til dødsfallet mottok pensjon fra folketrygden. Vilåret om at den gjenlevende må være medlem gjelder ikke når den avdøde hadde opptjent tilleggspensjon. Det ytes i så tilfelle også en tilsvarende grunnpensjon. Videre fravikes kravet om fortsatt å være medlem for utbetaling av grunnpensjon dersom enten gjenlevende eller avdøde har minst 20 års botid.

En gjenlevende ektefelle mv. får etterlattepensjon dersom ekteskapet har vart i fem år, eller den gjenlevende har eller har hatt barn med den avdøde eller har omsorg for den

avdødes barn og ekteskapet og omsorgsperioden etter dødsfallet samlet utgjør minst fem år.

En skilt ektefelle mv. som ikke har inngått ekteskap på tidspunktet for dødsfallet, har rett til ytelser hvis dødsfallet inntreffer innen fem år etter skilsmissen og ekteskapet varte i minst 25 år eller 15 år dersom det var barn i ekteskapet. Femårskravet gjelder ikke dersom den fraskilte gjenlevende ved dødsfallet mottok underholdsbidrag fra avdøde. Ytelsene faller bort dersom vedkommende inngår nytt ekteskap.

Full etterlattepensjon består av en grunnpensjon som svarer til 1 G, tillagt 55% av den tilleggspensjonen som den avdøde mottok eller ville fått som uførepensjonist regnet etter full uførhet, eller som alderspensjonist.

Hvis den avdøde pga. trygdetidens lengde ville ha fått eller hadde redusert grunnpensjon, reduseres den gjenlevendes grunnpensjon tilsvarende.

Det ytes særtilllegg som ved alderspensjon.

Etterlattepensjonen er inntektsprøvd. For en etterlatt som har eller kan forventes å få en årlig arbeidsinntekt som overstiger 50% av G, utgjør pensjonen differansen mellom full pensjon og 40% av den overskytende inntekt. Det forventes at etterlatte under 55 år skaffer seg en arbeidsinntekt på 2 G (NOK 140 512) på årsbasis. For den som ikke har arbeidsinntekt, vil pensjonen bli redusert med NOK 42 154, med mindre vedkommende har rimelig grunn til å ikke ha inntekt. Etterlatte som ikke er i arbeid ved dødsfallet, får en rimelig tid til omstilling.

Til gjenlevende som ikke har krav på etterlattepensjon og som midlertidig er ute av stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid, kan det gis overgangsstønad.

Overgangsstønad blir beregnet etter de samme reglene som etterlattepensjon.

Utdanningsstønad ytes gjenlevende ektefelle mv. som trenger utdanning eller opplæring for å bli i stand til å forsørge seg selv.

Stønad til barnetilsyn ytes gjenlevende ektefelle mv. som må overlate det nødvendige tilsyn med barna til andre p.g.a. utdanning eller arbeid. Stønaden utgjør 64% av utgiftene til barnetilsyn begrenset oppad til NOK 38 652 per år for første barn, NOK 50 436 for to barn og NOK 57 156 for tre eller flere barn. Stønaden faller bort ved inntekt over 6 G (NOK 421 536).

Det ytes tilskudd til dekning av utgifter til flytting for å komme i arbeid.

Utdanningsstønad, stønad til barnetilsyn og tilskudd til flytting kan ytes selv om den avdøde ikke fylte kravet om umiddelbart forutgående trygdetid, dersom den gjenlevende er medlem i trygden. Ytelsene gis bare for den tid gjenlevende fortsatt er medlem i trygden.

5.2 Barnepensjon

Til barn under 18 år ytes det barnepensjon dersom en eller begge foreldre er døde. Det er et vilkår at den avdøde faren eller moren var medlem i trygden i minst tre år fram til dødsfallet. Det foreligger også rett til ytelser dersom avdøde oppebar pensjon fra folketrygden i en periode på minst tre år før dødsfallet. Barn under utdanning ytes pensjon inntil fylte 20 år dersom begge foreldrene er døde.

Når en av foreldrene er død, utgjør full årlig barnepensjon 40% av G (NOK 28 102) for første barn, og for hvert av de øvrige barna 25% av G (NOK 17 564).

Når begge foreldrene er døde, ytes det for det første barnet en barnepensjon som tilsvarer etterlattepensjon for den av foreldrene som i tilfelle ville fått størst slik pensjon. For det neste barnet utgjør full barnepensjon 40% av G, og for hvert av de øvrige barna 25% av G.

Når det er to eller flere barn, blir pensjonene lagt sammen og delt likt mellom barna.

Barnepensjon blir redusert dersom en eventuell grunnpensjon til gjenlevende ektefelle ville blitt redusert på grunn av manglende trygdetid.

6. STØNAD VED UFØRHET

Stønad under uførhet omfatter grunnstønad, hjelpestønad, tidsbegrenset uførestønad og uførepensjon.

Rett til grunnstønad har person som er medlem i trygden, og som er helt eller delvis ufør.

Grunnstønad ytes dersom uførheten medfører betydelige ekstraavgifter. Det er seks grunnstønadssatser, som reguleres etter vedtak av Stortinget. Årsbeløpene for 2009 er: NOK 7 188, NOK 10 980, NOK 14 424, NOK 21 240, NOK 28 800 og NOK 35 988.

Hjelpestønad gis til personer som trenger spesielt tilsyn og pleie. Det er fire hjelpestønadssatser, som reguleres etter vedtak av Stortinget. Årsbeløpene for 2009 er: NOK 12 900, NOK 25 800, NOK 51 600 og NOK 77 400.

De tre høyeste satsene gjelder forhøyet hjelpestønad til barn og unge under 18 år.

I tilfeller hvor grunnstønad og hjelpestønad ytes sammen med pensjonsytelser som er redusert pga. for kort opptjeningstid, reduseres grunn- og hjelpestønaden tilsvarende. Dette gjelder ikke der grunn- eller hjelpestønad ytes på selvstendig grunnlag, uavhengig av pensjonsytelser.

Til medlemmer i trygden mellom 18 og 67 år som har vært medlemmer i minst tre år umiddelbart fram til uførheten inntrådte og har varig redusert arbeidsevne med minst 50% pga. sykdom, skade eller lyte, ytes tidsbegrenset uførestønad eller uførepensjon. Det skal gis tidsbegrenset uførestønad dersom det etter en helhetsvurdering er sannsynlig at inntektsevnen kan bedres. Stønaden gis for en periode på ett til fire år og skal revurderes før periodens utløp.

Det er også et vilkår for tidsbegrenset uførestønad og uførepensjon at vedkommende fortsatt er medlem i folketrygden. Vilkåret om å være medlem gjelder ikke i forhold til opptjent tilleggspensjon fra folketrygden. I dette tilfelle utbetales det også grunnpensjon som svarer til det antall poengår tilleggspensjonen ytes etter. Videre fravikes kravet om at vedkommende fortsatt skal være pensjonstrygdet for utbetaling av grunnpensjon dersom vedkommende har minst 20 års botid.

Tidsbegrenset uførestønad beregnes på samme måte som rehabiliteringspenger. En full ytelse gis med 66 prosent av beregningsgrunnlaget. Beregningsgrunnlaget er pensjonsgivende inntekt året før uførheten oppstod, eller gjennomsnittet for de siste tre år hvis dette blir høyere. Minste årlige ytelse er 1,97 G. Det ytes på nærmere vilkår et barnetillegg på opptil 40% av grunnbeløpet for hvert forsørget barn under 18 år. Dette tillegget er inntektsprøvd. For en person som blir ufør før fylte 26 år, på grunn av en alvorlig og varig sykdom, skade eller lyte som er klart dokumentert (unge uføre) er minsteytelsen 2,44 G.

Uførepensjonen består av grunnpensjon og tilleggspensjon og/eller sært tillegg.

Det medregnes framtidig trygdetid og framtidige pensjonspoeng fram til og med det år vedkommende fyller 66 år, men medregningen begrenses for personer med utenlandsopphold av betydning. Framtidige pensjonspoeng fastsettes på grunnlag av inntekt før uførheten inntrådte. For øvrig beregnes grunnpensjon og tilleggspensjon som ved alderspensjon.

Medlemmer som er født uføre eller blir uføre før fylte 26 år, får medregnet framtidige pensjonspoeng med minst 3,5 for hvert år (tilsvarende en pensjongivende inntekt på 4,5 G) dersom vedkommende er født etter 1940. Det stilles imidlertid strengere krav til den medisinske lidelsens alvorlighet og dokumentasjon enn ved den ordinære uførevurderingen.

Medlemmer som er født i et av årene 1931-1940 og som er født uføre eller ble uføre før fylte 26 år, har rett til en minste garantert tilleggspensjon direkte på grunnlag av sluttpoengtall 3,3.

Ved delvis uførhet blir pensjonen redusert forholdsmessig.

Et ektefelle tillegg på opptil 50% av pensjonistens grunnpensjon ytes på nærmere vilkår for forsørget ektefelle. Et barn tillegg på opptil 40% av grunnbeløpet kan på nærmere vilkår ytes for hvert forsørget barn under 18 år. Disse tilleggene er inntektsprøvd. Det gis et garantit tillegg til ytelser fra før innføringen av inntektsprøvingen (1. mai 1991).

For personer som er tilstått pensjon før 1992 med framtidig poengopptjening, skal medregnede poeng går fra og med 1992 omregnes etter de nye opptjeningsreglene som er beskrevet i avsnitt 4.2. Et tilsvarende garantit tillegg som nevnt ovenfor, gjelder også i samband med endringene i reglene for opptjening av tilleggspensjon. Garantit tillegget har som siktemål å hindre nominell reduksjon av løpende ytelser. Det vil reduseres og gradvis falle bort i takt med de årlige G-reguleringene.

Dersom det er sannsynlig at vedkommende vil få innvilget uførepensjon, kan det ytes foreløpig uførepensjon i ventetid før uførepensjon kan ytes.

7. YTELSER UNDER MEDISINSK REHABILITERING OG YRKESRETTET ATTFØRING

7.1 Ytelser under medisinsk rehabilitering

Et medlem i trygden som er mellom 18 og 67 år, kan ha rett til ytelser under medisinsk rehabilitering dersom vedkommende oppholder seg i Norge, og har vært medlem i tre år umiddelbart før krav om stønad settes frem. En trygdetid på ett år er tilstrekkelig dersom vedkommende har vært fysisk og psykisk i stand til å utøve et normalt arbeid i det året.

Til et medlem som har brukt opp sin sykepengerrett og fremdeles har nedsatt arbeidsevne med minst halvparten, kan det ytes rehabiliteringspenger. Det er et vilkår at vedkommende er under aktiv behandling med utsikt til bedring av arbeidsevnen. Det kan også ytes rehabiliteringspenger til medlemmer som ikke har hatt rett til sykepenger, når arbeidsuførheten har vart i ett år. Unge studenter som blir alvorlig syke kan få rehabiliteringspenger etter 20 uker. I sluttfasen av en periode med medisinsk rehabilitering, kan det ytes rehabiliteringspenger ned til 20% uførhet. Rehabiliteringspenger ytes vanligvis ikke lenger enn sammenhengende 52 uker. Det kan gjøres unntak fra denne tidsbegrensningen.

Rehabiliteringspenger beregnes på grunnlag av pensjonsgivende inntekt i siste eller i gjennomsnitt over de tre siste årene før arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten. Beregningsgrunnlaget kan maksimalt være 6 G (NOK 421 536). Rehabiliteringspengene utgjør 66% av grunnlaget per år, og utbetales for fem dager i uken. Medlemmer som har hatt lav eller ingen pensjonsgivende inntekt, er garantert en minste årlig ytelse på 1,8 G (NOK 126 461). For fødte/unge uføre er minsteytelsen 2,4 G (NOK 168 614). I tillegg ytes et barnetillegg på NOK 27 for hvert forsørget barn under 18 år. Barnetillegget gis for fem dager i uken.

Personer med varige funksjonsnedsettelse (over to år) kan få stønad til hjelpemidler fra folketrygden når disse er nødvendige og hensiktsmessige for å skaffe eller beholde arbeid, bedre funksjonsevnen i dagliglivet eller bli pleiet i hjemmet. Kommunen har ansvar for utlån av hjelpemidler ved midlertidige behov (under to år). Det kan ytes grunnstønad til dekning av transportutgifter og drift av visse hjelpemidler (se avsnitt 6).

7.2 Ytelser under yrkesrettet attføring

Medlemmer i trygden kan ha rett til ytelser under yrkesrettet attføring dersom vedkommende oppholder seg i Norge, og har vært medlem i tre år umiddelbart før kravet settes fram. En trygdetid på ett år er tilstrekkelig dersom vedkommende har vært fysisk og psykisk i stand til å utøve et normalt arbeid i det året.

Attføringspenger gis til medlemmer mellom 19 og 67 år som har fått varig nedsatt evne til å skaffe seg inntekt eller vesentlig innskrenket mulighet til å velge yrke eller arbeidsplass med minst 50% som følge av sykdom, skade eller lyte. Det er videre et vilkår at det anses som nødvendig og hensiktsmessig for medlemmet å gjennomføre attføringstiltak for å bli i stand til å skaffe eller beholde arbeid. Attføringspenger skal dekke utgifter til livsopphold og gis under gjennomføring av attføringstiltak, i ventetiden før attføringstiltak eller under attføringen, eller mens vedkommende søker jobb i inntil tre måneder etter gjennomført attføring.

Attføringspenger beregnes på grunnlag av pensjonsgivende inntekt utbetalt i siste eller i gjennomsnitt over de tre siste avsluttede kalenderår før inntektsevnen ble nedsatt med minst halvparten. Beregningsgrunnlaget kan maksimalt være 6 G (NOK 421 536). Attføringspengene utgjør 66% av attføringspengegrunnlaget per år, og utbetales for fem dager i uken. Medlemmer som har hatt lav eller ingen pensjonsgivende inntekt før inntektsevnen ble nedsatt med minst halvparten, er garantert en minste årlig ytelse på 1,8 G (NOK 126 461). For fødte/unge uføre er minsteytelsen 2,4 G (NOK 168 614). I tillegg ytes et barnetillegg på NOK 27 for hvert forsørget barn under 18 år. Barnetillegget gis for fem dager i uken.

Attføringsstønad gis til medlem mellom 16 og 67 år. Stønadene skal helt eller delvis dekke ekstraavgifter vedkommende har i forbindelse med gjennomføring av attføringstiltak.

8. MEDISINSK STØNAD VED SYKDOM

Alle medlemmer i folketrygden får gratis opphold og behandling, inkludert medisiner, i sykehus. Dette følger av lov om spesialisthelsetjenesten m.m. og lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern. For behandling som gis utenfor sykehus, gjelder reglene i lov om helsetjenesten i kommunene og lov om folketrygd.

For behandling utenfor sykehus hos lege, psykolog og fysioterapeut, samt for viktige medisiner og transportutgifter i forbindelse med undersøkelse eller behandling, betales en egenandel av pasienten. Det resterende dekkes av kommunen, det regionale helseforetaket og/eller folketrygden. Eksempelvis er pr. 1. januar 2009 egenandelen ved konsultasjon hos en allmennpraktiker NOK 130 per konsultasjon og hos legespesialist og spesialist i klinisk psykologi NOK 280. For viktige legemidler og sykepleieartikler (på blå resept) er egenandelen 36% av reseptbeløpet (maksimalt NOK 520 per resept). For resepter som kan brukes flere ganger skal det betales en egenandel ved hver utlevering av et kvantum svarende til tre måneders forbruk av legemiddelet.

Det er visse unntak fra betaling av egenandel for spesielle sykdomstilfeller og persongrupper. Barn under 12 år er fritatt for egenandeler for helsetjenester. Barn og ungdom under 18 år betaler ikke egenandel for psykoterapi og tannbehandling. Nødvendige undersøkelser under svangerskap og etter nedkomst er gratis. Minstepensjonister er fritatt for egenandel på legemidler og sykepleieartikler på blå resept.

Det fastsettes et årlig utgiftstak (egenandelstak 1) for egenandeler ved legehjelp, psykologhjelp, viktige legemidler/sykepleieartikler og reiser i forbindelse med behandling. Når utgiftstaket er nådd, får medlemmet et frikort som innebærer at folketrygden yter full dekning av disse utgiftene resten av kalenderåret. Taket fastsettes av Stortinget for ett år av gangen. For 2009 er taket satt til NOK 1 780. Egenandeler for barn under 16 år skal i forbindelse med taket legges sammen med egenandeler for en av foreldrene.

Egenandelstak 2, for utgifter til visse helsetjenester som ikke inngår i frikortordningen nevnt ovenfor (egenandelstak 1), omfatter fysioterapi, refusjonsberettiget tannbehandling med unntak av kjeveortopedi, opphold ved opptreningsinstitusjoner og behandlingsreiser til utlandet (klimareiser). Taket fastsettes av Stortinget for ett år av gangen. For 2009 er taket satt til NOK 2 560.

9. KONTANTSTØNAD VED SYKDOM OG FØDSEL MV.

9.1 Sykepenger

Medlemmer med årlig inntekt på minst 0,5 G (NOK 35 128) er berettiget til sykepenger under sykdom som medfører arbeidsudyktighet. Som hovedregel gjelder en ventetid på fire uker for rett til sykepenger, dvs. at yrkesaktiviteten må ha vart i minst fire uker.

Sykepenger for arbeidstakere ytes med 100% av pensjonsgivende inntekt fra og med første sykefraværsdag og inntil 260 dager (52 uker). Sykepenger ytes av arbeidsgiveren i de første 16 kalenderdagene og deretter av folketrygden. I arbeidsgiverperioden gjelder ikke bestemmelsen om minimumsinntekt. Det ytes ikke sykepenger for den del av inntekten som overstiger 6 G (NOK 421 536).

Til selvstendig næringsdrivende ytes sykepenger med 65% av pensjonsgivende inntekt fra og med 17. sykedag og inntil 248 dager. Ved å betale særskilt premie kan selvstendig næringsdrivende få sykepenger med 65% av pensjonsgivende inntekt fra og med første sykedag, eller 100% fra og med 1. eller fra og med 17. sykedag.

Personer mellom 67 og 69 år kan motta full alderspensjon ved siden av arbeidsinntekt. De har rett til sykepenger i inntil 60 dager dersom inntektsgrunnlaget er mer enn 2 G (NOK 140 512). Alderspensjonister mellom 69 og 70 år får alderspensjonen avkortet dersom arbeidsinntekten er over 2 G (140 512 kroner). De har rett til sykepenger i inntil 90 dager.

9.2 Omsorgspenger, pleiepenger og opplæringspenger

Omsorgspenger

Arbeidstakere som er borte fra arbeidet pga. nødvendig tilsyn med sykt barn, har rett til omsorgspenger i 10 dager per år, eventuelt 15 dager for foreldre med mer enn to barn. Enslige foreldre har rett til omsorgspenger i 20 dager per år, eventuelt 30 dager dersom vedkommende har mer enn to barn. Fraværet anses nødvendig også når foreldrene oppholder seg på sykehus sammen med barnet. Retten til omsorgspenger gjelder til og med det kalenderåret barnet fyller 12 år.

Arbeidstakere med ansvar for kronisk syke eller funksjonshemmede barn har rett til ti ekstra stønadsdager for hvert kronisk sykt eller funksjonshemmet barn. Er arbeidstakeren alene om omsorgen, dobles antall stønadsdager.

Selv om den ene av foreldrene er alene om den daglige omsorgen, kan stønadsdagene fordeles mellom foreldrene i forhold til omfanget av avtalt samvær. NAV lokalt må ha fått skriftlig erklæring om samværsfordelingen fra begge foreldrene.

Arbeidstakere har tilsvarende rett til omsorgspenger for nødvendig tilsyn med barn under 12 år, henholdsvis 18 år, dersom den som har det daglige tilsynet med barnet er syk, eller forhindret fordi vedkommende følger et annet barn til behandling eller undersøkelse.

Omsorgspenger beregnes som sykepenger og dekkes av arbeidsgiver for opptil 10 dager per kalenderår. Arbeidsgiver plikter dessuten å forskuttere omsorgspenger som en arbeidstaker har rett til utover dette, mot refusjon fra folketrygden.

Pleiepenger og opplæringspenger

Yrkesaktive som har omsorg for barn under 12 år som er innlagt i helseinstitusjon, har rett til pleiepenger fra trygden fra åttende dag etter innleggelsen. Dersom barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie fra en av foreldrene, kan det ytes pleiepenger også etter at barnet er utskrevet. Slike pleiepenger gis bare til en person av gangen. Dersom barnet er kronisk sykt eller funksjonshemmet, gjelder retten til barnet fyller 18 år.

Yrkesaktive som har omsorg for barn under 18 år med en livstruende eller annen svært alvorlig sykdom eller skade, har rett til pleiepenger fra trygden hvis vedkommende av hensyn til barnet må oppholde seg ved helseinstitusjon mens barnet er innlagt, eller må være hjemme fordi barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie fra en eller begge foreldre. Det gjelder ingen øvre aldersgrense for psykisk utviklingshemmede barn som har en slik sykdom eller skade.

Det kan ytes graderte pleiepenger ned til 50% når det er etablert tilsyns- eller avlastningstilbud for barnet deler av dagen eller noen dager i uken.

Yrkesaktive som har omsorgen hjemme for nære slektninger i livets slutfase, gis pleiepenger fra trygden. Disse pleiepengene kan utbetales opptil 20 dager for hver pasient.

Det foreligger rett til opplæringspenger ved deltagelse i kurs eller i opplæring for å bli bedre i stand til å ta seg av et langvarig sykt eller funksjonshemmet barn uten hensyn

til barnets alder. Kurset eller opplæringen må foregå ved en godkjent helseinstitusjon eller et offentlig spesialpedagogisk kompetansesenter.

Pleiepenger og opplæringspenger ytes alltid av trygden og etter samme bestemmelser som for sykepenger fra trygden, men uten ventetid for selvstendig næringsdrivende m fl.

9.3 Kontantytelser ved fødsel eller adopsjon

Svangerskapspenger

Gravide arbeidstakere som etter lov eller forskrift er pålagt å slutte i arbeid på grunn av risikofylt arbeidsmiljø, og som heller ikke kan omplasseres, har rett til svangerskapspenger. Retten gjelder fra tidspunktet for fratreden og frem til tre uker før fødselen. Retten gjelder også selvstendig næringsdrivende og frilansere.

Foreldrepenger ved fødsel og adopsjon

Foreldre som er medlem av trygden og har vært i arbeid mv. i minst seks av de siste ti månedene før stønadsperioden tar til, har rett til foreldrepenger ved fødsel eller adopsjon av barn under 15 år.

Foreldrepenger ytes ikke ved stebarnsadopsjon, likevel slik at adoptivforelder har tilsvarende rettigheter som fedre hvis adopsjonen finner sted så tidlig at stønadsperioden ved fødsel fortsatt løper. Retten gjelder fra adopsjonstidspunktet og i den resterende delen av stønadsperioden ved fødsel.

Stønadsperioden ved fødsel er til sammen inntil 44 uker etter full sats (samme beløp som sykepenger). (Stønadsperioden økes til 46 uker for barn født 1. juli 2009 eller senere). Det er anledning til å forlenge stønadsperioden til 54 uker med 80 prosent lønnskompensasjon. (For barn født 1. juli 2009 eller senere er det anledning til å forlenge stønadsperioden til 56 uker.) Ved adopsjon er stønadsperioden henholdsvis 41 eller 51 uker (henholdsvis 44 eller 54 uker for barn adoptert 1. juli 2009 eller senere).

Ved flerbarnsfødsler eller ved adopsjon av flere barn, har foreldrene rett til foreldrepenger i ytterligere 5 uker (7 uker med redusert sats) for hvert barn mer enn ett.

Mor må ta ut tre uker av stønadsperioden før fødselen, samt minst seks uker umiddelbart etter nedkomsten. Ved adopsjon er ingen del av stønadsperioden

forbeholdt mor. Seks uker av stønadsperioden ved fødsel og adopsjon er etter nærmere vilkår forbeholdt far (fedrekvote). (For barn født/adoptert 1. juli 2009 eller senere er fedrekvoten ti uker.)

Den resterende delen av stønadsperioden kan foreldrene fordele seg i mellom. Det er en forutsetning for fedres uttak at mor enten går ut i arbeid, tar offentlig godkjent utdanning på heltid, tar offentlig godkjent utdanning i kombinasjon med delvis arbeid som i sum gir heltid, eller er for syk til å ta seg av barnet.

Foreldrepenger kan tas ut delvis i kombinasjon med delvis arbeid. Det er en forutsetning at det foreligger skriftlig avtale med arbeidsgiver om omfanget og varigheten av deltidsarbeidet. Foreldrepengene reduseres tilsvarende reduksjonen i stillingsdel, og utbetales over en tilsvarende lengre periode. Med unntak av de tre ukene før fødsel og seks uker etter fødsel som er forbeholdt mor, kan hele stønadsperioden tas ut gradert. Adgangen omfatter altså også fedrekvoten.

Uttaket av foreldrepenger kan også utsettes i perioder med skriftlig avtalt heltidsarbeid.

Foreldrepengene må være tatt ut innen barnet er 3 år eller innen 3 år etter adopsjonen.

Engangsstønad ved fødsel og adopsjon

Dersom mor ikke har opptjent rett til foreldrepenger, ytes en engangsstønad ved fødsel og adopsjon på NOK 35 263.

Adopsjonsstøtte

Ved utenlandsadopsjon ytes over statsbudsjettet en engangsstøtte på NOK 38 320.

10. DAGPENGER UNDER ARBEIDSLEDIGHET

Dagpenger gir delvis kompensasjon for tapt arbeidsinntekt på grunn av arbeidsledighet. Arbeidsledigheten må utgjøre et tap i arbeidstid på minst 50 prosent sammenlignet med arbeidet tid forut for ledigheten.

Den trygdede må være reell arbeidssøker, dvs. være arbeidsfør, stå registrert som arbeidssøker og raskt kunne tiltre ethvert heltids- eller deltidsarbeid som han/hun er fysisk og psykisk skikket til å ta. Som hovedregel stilles også krav til full geografisk

mobilitet. Det kan lempes på disse kravene dersom sosiale hensyn som høy alder, svekket helse eller omsorgsansvar tilsier det. Personer som er å anse som selvforskyldt arbeidsledig eller uten rimelig grunn avslår tilbud om arbeid eller tiltak, får forlenget ventetid eller midlertidig bortfall av retten til dagpenger.

Den trygdede må ha fått utbetalt en lønnsinntekt på minst 1,5 G (NOK 105 384) i det siste avsluttede kalenderåret eller på minst 3 G (NOK 210 768) i løpet av de tre siste avsluttede kalenderårene.

Dagpenger utbetales når vedkommende har vært arbeidsledig og stått registrert som arbeidssøker i tre av de siste femten dager.

Dagpenger beregnes på grunnlag av arbeidsinntekt, samt dagpenger ved sykdom, fødsel, adopsjon og arbeidsledighet utbetalt i siste eller i gjennomsnitt over de tre siste avsluttede kalenderår. Beregningsgrunnlaget kan maksimalt være 6 G (NOK 421 536). Dagpenger utgjør 0,24% av beregningsgrunnlaget per dag og utbetales for fem dager i uken. Kompensasjonsgraden utgjør om lag 62,4% av beregningsgrunnlaget.

Personer som har mottatt dagpenger i minst åtte uker det foregående året gis et ferietillegg på 9,5 prosent av utbetalte dagpenger.

I tillegg ytes et barnetillegg på NOK 17 per dag for hvert forsørget barn under 18 år.

Stønadsperiodens lengde varierer avhengig av størrelsen på tidligere arbeidsinntekt. En arbeidsinntekt på minst 2 G (NOK 140 512) gir en stønadsperiode på 104 uker (2 år). En arbeidsinntekt på under 2 G gir en stønadsperiode på 52 uker (1 år). Etter at trygdede har gått ut en stønadsperiode, kan stønad igjen ytes når vedkommende på ny fyller kravet til minsteinntekt.

Både arbeidsledige arbeidstakere og selvstendige næringsdrivende over 64 år, har rett til et minste dagpengegrunnlag på 3 G (NOK 210 768) og kan motta dagpenger uten tidsbegrensning inntil de fyller 67 år.

11. YTELSER VED YRKESKKADE

I folketrygden er arbeidstakere og enkelte andre grupper, f. eks. militærpersoner og elever/studenter, omfattet av særskilte yrkesskaderegler. Selvstendige næringsdrivende og frilansere har adgang til å tegne en frivillig yrkesskadetrygd.

Dersom et medlem med yrkesskadedekning blir rammet av en yrkesskade, har vedkommende rett til folketrygdens ytelser etter særskilte bestemmelser som gjennomgående er mer fordelaktige enn de vanlige bestemmelsene i folketrygdloven. Dette gjelder både for stønad ved helsetjenester mv. og for pensjonsytelser. I tillegg til folketrygdens ordinære ytelser kan det ved varig men også ytes en menerstatning for ikke-økonomisk tap (forringet livskvalitet). Menerstatningen utmåles på bakgrunn av skadens medisinske art og størrelse. Høyeste menerstatning fra folketrygden er 75% av G (NOK 52 692) per år.

Som yrkesskade regner man en personskade, sykdom eller dødsfall som skyldes en arbeidsulykke. Visse yrkessykdommer er likestilt med yrkesskade. Belastningslidelser og psykiske lidelser som skyldes påkjenninger eller belastninger over tid omfattes stort sett ikke av reglene om yrkesskade.

Som hovedregel godkjennes en skade eller sykdom som yrkesskade bare når den blir påført mens man er i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.

Ved yrkesskader kan man også ha krav på ytelser utenfor folketrygden etter lov om yrkesskadeforsikring.

12. YTELSER TIL ENSLIG MOR ELLER FAR

Enslig mor eller far har rett til ytelser dersom vedkommende er ugift, skilt eller separert, og ikke lever sammen med en person som vedkommende har barn sammen med, eller har vært gift med, eller en mann som ikke kan utelukkes å være barnets far. Det gis likevel ikke stønad dersom vedkommende har hatt en samboer i 12 av de siste 18 månedene.

Enslig mor eller far må ha vært medlem i trygden i tre år umiddelbart før krav om ytelser settes fram, og både vedkommende og barnet må være bosatt og oppholde seg i Norge. Det kan gjøres unntak fra disse vilkårene.

Ytelser til enslig mor eller far er stønad til barnetilsyn, utdanningsstønad, overgangsstønad og tilskudd til flytting for å komme i arbeid. Med unntak av overgangsstønaden gis disse ytelsene stort sett etter samme regler og i det vesentlige på samme vilkår som for gjenlevende ektefelle jf. avsnitt 5.1. Maksimal årlig overgangsstønad til enslig mor eller far utgjør 1,97 G (NOK 138 404). Dersom vedkommende har arbeidsinntekt som overstiger 0,5 G på årsbasis, reduseres imidlertid overgangsstønaden med 40% av den overskytende inntekten.

Overgangsstønad kan som hovedregel gis til det yngste barnet fyller åtte år, men ikke i mer enn sammenlagt tre år etter at det yngste barnet er født. Ved utdanning kan stønadstiden utvides med 2 år.

For enslige forsørgere med omsorg for flere enn to barn, eller enslige forsørgere som før de fylte 18 år fikk aleneomsorg for barn, kan stønadsperioden utvides med opptil 3 år.

Stønad til barnetilsyn kan gis til barnet har fullført fjerde skoleår, men kan i særlige tilfeller gis lengre.

13. GRAVFERDSSTØNAD

Folketrygden yter en engangsstønad ved dødsfall for å dekke utgifter i forbindelse med gravferd. Stønaden, som er behovsprøvd, kan utgjøre opptil NOK 18 744.

14. FORSKUTTERING AV UNDERHOLDSBIDRAG TIL BARN

Underholdsbidrag til barn blir forskuttet av folketrygden for barn under 18 år som er bosatt i Norge, når barnet ikke bor sammen med begge foreldrene. Det er et vilkår at underholdsbidraget fra den bidragspliktige blir innkrevet av Arbeids- og velferdsetatens innkrevningssentral. Fullt forskott utgjør NOK 1 320 per måned. Forskottet er inntektsprøvd ved at det gis fullt forskott ved inntekt under NOK 158 001. Forskottet utgjør 75% ved inntekt mellom NOK 158 001 og NOK 261 800 (enslig med ett barn), og 50% ved inntekt mellom NOK 261 801 og NOK 422 400 (enslig med ett barn). Ved inntekt over NOK 422 400, bortfaller forskottet. Forskott kan gis i utlandet

etter de samme regler som overgangsstønad mv. til enslig mor eller far etter folketrygdloven kap. 15.

15. BARNETRYGD

Barnetrygd ytes for barn under 18 år bosatt i Norge.

Barnetrygden utgjør NOK 11 640 per barn per år.

Stønadmottakere bosatt i Finnmark, Nord-Troms (Kvæningen, Nordreisa, Skjervøy, Kåfjord, Storfjord, Lyngen og Karlsøy) og Svalbard mottar et tillegg i barnetrygden på NOK 3 840 per år.

Enslig forsørger har rett til barnetrygd for ett barn mer enn de forsørger (utvidet barnetrygd). Samboere har ikke rett til utvidet barnetrygd for særkullsbarn dersom de også har felles barn. I tilfelle der samboere ikke har felles barn, faller retten til utvidet barnetrygd bort fra måneden etter at de har bodd sammen i minst 12 av de siste 18 måneder. Dersom de får barn faller retten til utvidet barnetrygd bort fra måneden etter at barnet ble født.

For enslige forsørger som fyller vilkårene for rett til utvidet barnetrygd etter barnetrygdloven og full overgangsstønad etter folketrygdloven, og som har ett eller flere barn i alderen 0 til 3 år, ytes det et småbarnstillegg i barnetrygden. Det gis ett tillegg per enslig forsørger uavhengig av om vedkommende forsørger flere enn ett barn i alderen 0 til 3 år. Småbarnstillegget utgjør i 2009 NOK 7 920 per år.

16. KONTANTSTØTTE TIL SMÅBARNSTORELDRE

Kontantstøtte ytes for barn mellom ett og tre år som er bosatt i Norge. Det viktigste vilkåret for rett til ytelsen er at barnet ikke gjør bruk av barnehageplass som det mottas offentlig driftstilskudd for. Hvis det foreligger avtale om at barnet skal være i barnehage i 32 timer eller mindre per uke, kan familien være berettiget til delvis kontantstøtte.

Kontantstøtte blir beregnet etter følgende satser:

Avtalt ukentlig oppholdstid i barnehage	Kontantstøtte i prosent av full ytelse	Årlig utbetaling (i NOK)
Ikke bruk av barnehage	100 prosent	39 636
Til og med 8 timer	80 prosent	31 704
9 - 16 timer	60 prosent	23 784
17 - 24 timer	40 prosent	15 852
25 - 32 timer	20 prosent	7 932
33 timer eller mer	Ingen kontantstøtte	0

17. BESKATNING AV TRYGDEYTELSER

Ytelser fra folketrygden blir skattlagt som inntekt, bortsett fra engangsstønader og naturalytelser.

For alders-, uføre- og etterlattepensjonister gjelder det imidlertid særskilte skatteregler som sikrer at pensjonister med inntekter under nærmere fastlagte minstegrenser (noe utover minstepensjonen) ikke skal betale inntektsskatt eller trygdeavgift. Det samme gjelder for mottakere av foreløpig uførepensjon og overgangsstønad til enslige forsørgere eller etterlatte. Pensjonister med noe høyere pensjon enn minstegrensene blir skattlagt etter en særskilt skattereduksjonsregel slik at skatt på nettoinntekt og trygdeavgift ikke skal overstige en bestemt andel (55%) av den del av inntekten som overstiger minstegrensene.

Alders- og uførepensjonister med så høye inntekter at de ikke kommer inn under skattereduksjonsregelen nyter godt av et særfradrag i inntekten som reduserer skatten på nettoinntekten med NOK 5 423 (2009).

I tillegg til de særlige skattereglene betaler pensjonister lavere trygdeavgift enn lønnsinntakere mv. (jf. avsnitt 3. Finansiering).

Barnetrygd og kontantstøtte til småbarnsforeldre er ikke skattepliktig inntekt.

18. TRYGDEAVTALER MED ANDRE LAND

Norge har inngått trygdeavtaler med følgende land: Australia, Bosnia-Hercegovina, Canada, Chile, Frankrike, Hellas, Israel, Italia, Kroatia, Nederland, Luxembourg, Portugal, Serbia, Slovenia, Storbritannia og Nord-Irland, Sveits, Tyrkia, Ungarn (for så vidt gjelder sykehjelp), USA og Østerrike, foruten en egen avtale med Quebec.

Videre foreligger en avtale (konvensjon) om trygd mellom de nordiske land.

1. januar 1994 trådte EØS-avtalen i kraft. Den gjelder i dag for de 27 EU-landene (Belgia, Bulgaria, Danmark, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Italia, Luxembourg, Nederland, Portugal, Romania, Spania, Storbritannia, Sverige, Tyskland, Østerrike, Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, den Slovakiske republikk, Slovenia, den Tsjekiske Republikk og Ungarn) og tre av EFTA-landene (Island, Liechtenstein og Norge).

Disse avtalene kan utvide eller begrense de ellers gjeldende rettigheter etter folketrygdloven.

19. SUPPLERENDE STØNAD FOR PERSONER MED KORT BOTID

Formålet med ordningen er å gi økonomisk støtte til eldre personer som ikke oppfyller folketrygdens krav til botid.

Som hovedregel omfatter folketrygden alle som bor i Norge, jf. avsnitt 1. På grunn av kravet om 40 års botid før fylte 67 år for rett til full bostedsbasert pensjon, er det imidlertid ikke sikkert at de som har bodd i Norge i en kortere periode har rett til en pensjon som er tilstrekkelig til livsopphold. Den nye ordningen har som formål å garantere en minsteinntekt (livsopphold) for personer som har fylt 67 år og som ikke har tilstrekkelig pensjon eller andre økonomiske midler fordi de har mindre enn 40 års botid. For å ha krav på supplerende stønad må man ha nådd pensjonsalderen og være fast bosatt i Norge.

Det maksimale stønadsbeløpet er satt til samme nivå som minstepensjonen og utgjør per 1. januar 2009 NOK 136 296 per år for en enslig person og NOK 251 496 per år for par (NOK 125 748 til hver).

Stønaden gis etter en streng behovsprøving og reduseres dersom personen eller hans/hennes ektefelle eller samboer har annen arbeids- eller kapitalinntekt eller norsk eller utenlandsk pensjon. Også formue kan i prinsippet tas med i beregningen.

Stønaden er supplementær i forhold til alderspensjon fra folketrygden. Dette utelukker personer som mottar full minstepensjon.

Det stilles ingen vilkår om ventetid eller opptjent trygdetid. Mottakere må fremme ny søknad hvert år ved personlig fremmøte på NAV lokalt.

Den supplerende stønaden er ikke en del av folketrygden (folketrygdloven) og heller ikke sosialstønad (sosialtjenesteloven). Stønaden er fullt ut finansiert over statsbudsjettet og administreres av Arbeids- og velferdsetaten.